

JAMMERBUGT
KOMMUNE

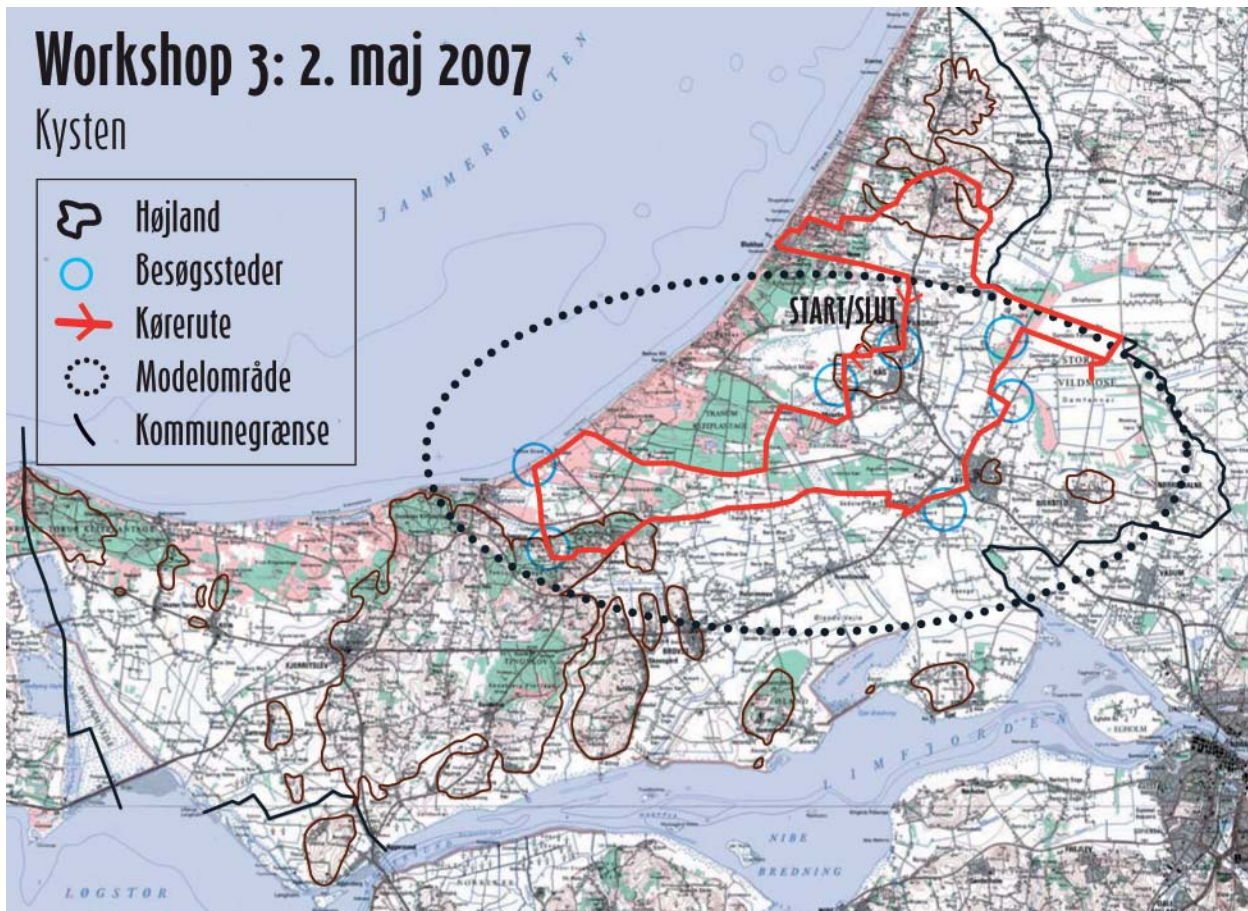
ÅBENT LAND PÅ DAGSORDNEN

Referat af Kystturen onsdag d. 2.5

Workshop 3: 2. maj 2007

Kysten

- Højland
- Besøgssteder
- Kørerute
- Modelområde
- Kommunegrænse

Mogens Gade har ordet i bussen.

Start på Kystturen

Den sidste af "Åbent land på dagsordens" tre workshops startede op onsdag d. 2/5 ved Pandrup Rådhus, og som på workshop I, i strålende solskin. Deltagerantallet er steget jævnt fra de første ture til de sidste og i alt 47 mennesker deltog på Kystturen.

Som vanligt bød Borgmester Mogens Gade velkommen. Også han hæftede sig ved den stigende interesse projektet har fået. Både målt i opmærksomhed fra andre kommuner, men også internt i kommunen blandt politikere og embedsmænd.

Mogens Gade udtrykte store forventninger til det endelige udbytte af projektet og håber på et godt grundlag for den videre diskussion om strategier og visioner.

Briketfabrikken

Kystturens første stop var Briketfabrikken ved Kaas. Her ventede Niels Jørgen Christensen fra Moselaugget, som kunne fortælle en del om fabrikken historie og nogle forestillinger om dens fremtid.

Briketfabrikken har været en fabrik i verdensklasse. Den var nytænkende og et forbillede indenfor tørveindvindingsteknikker. Flere fabrikker i Europa og USA blev opført med den som forbillede. Fabrikken har beskæftiget op til 1200 mennesker i højsæsonen, og sørget for at der var arbejde i den daværende Jetsmark kommune, på et tidspunkt hvor resten af landet havde høj arbejdsløshed.

Fabrikken har haft mange forskellige ejere bl.a. staten, det daværende Hjørring amt samt flere private ejere. I dag er fabrikken privatejet, men i kraftigt forfald.

Moselaugget blev dannet i 1993 med det formål at bevare mosens kulturhistorie. Lauget ønsker at bevare fabrikken i en sikker tilstand i fremtiden, og foreslår en delvis restaurering så der ikke er fare for sammenstyrning.

Flere andre forslag til briketfabrikkens fremtid går på at omdanne det til museum. Desværre har mange andre eksempler vist, at museer er meget dyre i drift, og giver normalt ikke meget igen.

Briketfabrikken

Diskussion

Vi kørte videre til mosens besøgssted i Moseby. Her indledte Robert dagens første diskussion, der gik på fremtiden for briketfabrikken:

Robert understregede, som Niels Jørgen også påpegede, at fabrikken har meget stor fortællerværdi. Niels Jørgen og Moselaugget har sørget for, at det gamle håndværk stadig kan opleves. Hver sommer demonstreres de gamle maskiner til glæde for ca. 200-300 gæster.

Diskussionen indledtes med et meget konkret spørgsmål om en pris på en restaurering der ville sikre bygningen. Niels Jørgen tror ikke at dette regnestykke er foretaget, da et tidligere forsøg på at bakke op om fabrikkens restaurering mislykkedes pga. manglende velvilje fra ejeren.

Lars Holst, medlem af kommunalbestyrelsen, mener at der skal tænkes utraditionelt for at tilvejebringe midler til et restaureringsprojekt. Kommunen kan kun bidrage med opbakning til initiativtagere, da der ikke er budgetter til hele projektet i kommunen.

Niels Jørgen udtrykte at han og Moselaugget er glade for den opmærksomhed fabrikken får, således at det vil tiltrække nødvendige ildsjæle til at lave en vedholdende indsats.

Grethe Rolle, journalist for Aabybroposten har en ide om at fabrikken kan omdannes til seniorboliger med tilhørende værksteder af forskellig art.

Der mange der ønsker til fabrikkens overlevelse og der findes mange ideer for dens fremtid. Diskussionen om realisme i ideer og økonomi må fortsætte.

Efter endt diskussion fortsatte turen mod Tranum Strand. Martin kommenterede undervejs på vandrestierne i mosens, som sikrer adgangen til området. Dette område er delvist kommunalt ejet, og stisystemerne er derfor til dels et kommunalt ansvar at holde.

Der lyttes til fortællingen om
Briketfabrikken

Martin om Connies nytårshilsen

Miljøminister Connie Hedegård, udsendte ved årsskiftet 2006/07 en hilsen til alle kommuner med besked om at staten fra centralt hold ønsker øjeblikkeligt stop for flere dyr og planter udryddelse i Danmark. Hver enkelt kommune fik udpeget én eller flere arter af dyr og planter med levested i den pågældende kommune, med besked på at tage særlige hensyn for at undgå udryddelse. Jammerbugt Kommune fik sommerfuglen Hedepletvinge, der er opført på habitatdirektivet som nytårshilsen.

Hedepletvingen er registreret ved Sandmosevej i Tranum Klitplantage. Omkring vejen er der skåret et brændbælte, og de åbne lommer har også gavnet Hedepletvingen, idet blomsten djævelsbid, som Hedepletvinge er afhængig af til æglægning, findes her.

På vej mod Tranum Strand fortalte Martin videre om de tre tures samlede tilrettelæggelse. Der er i Jammerbugt Kommune i alt udpeget fem Natura2000 områder, og vi har gennem de to første ture besøgt de tre. Kystturen omfatter besøg på de to sidste plus et yderligere besøg på en tidligere besøgt; Svinkløv-Tranum_Ejstrup(Vest). Denne gang er fokus på grundlaget for beskyttelsen og plejen.

Hedepletvingen

Sommerhusområdet Krogen

Vi kørte forbi en stor byggeplads i Tranum Klitplantages udkant. På sigt vil her blive opført 420 nye sommerhusgrunde, hvoraf de 150 med huse på er undervejs. Robert fortalte om projektets arkitektoniske værdi og tilpasning med det omkringliggende landskab. Byggepladsen er lige nu blotlagt, men vil blive kranset ind i beplantning. Alle huse bliver opført i mørkt træ, så de passer ind i naturens farvepalette.

Lien og Fosdalen

På Tranum Strand ventede skovrider Ditte Svendsen fra Thy Skovdistrikt og hendes kollega Per Hyttel, med et oplæg om statsskovdistriktets arbejde med pleje og fredningsplaner.

Ditte Svendsen gør det klart at hun er meget glad for opfordringen til at deltage i "Åbent land på dagsordenen", og hun håber på at kommunen og statsskovdistriktet vil blive gode samarbejdspartnere i fremtiden.

Hun mener at disse har mange fremtidige projekter tilfælles; nye fredningsforslag der skal rejses og nye plejeplaner på eksisterende fredninger. Statsskovdistriktet vil være en stærk samarbejdspartner pga. deres store erfaring med fredninger.

Bussen tog os fra Tranum Strand ad Tranumstrandvej ud gennem det fredede område. Her kunne Ditte Svendsen fortælle om nogle af de dilemmaer de stod i, når de forsøgte at holde den næringsfattige og lysåbne tilstand som området er i nu. Noget af det der holder tilstanden er den salte blæst fra havet, og den brydes af træer og store buske. Sommerhusejere og jægere i området vil dog ikke gerne af med deres kilde til læ og ly, og det giver konflikter.

Statsskovdistriktet bruges afbrænding som metode til at holde væksten nede, men så også gerne afgræsning som et alternativ. Desværre er det svært at lave aftaler med kvægavlere om at lade deres dyr græsse der, fordi en ugødsket jord ikke giver deres dyr nok næring. Endnu et dilemma mellem benyttelse og beskyttelse.

Ditte fortalte videre at de arbejdede med meget langsigtede planer på 300 år, og driftsplaner på 15 år indenfor naturpleje.

Bussen satte alle af for foden af Fosdalen, hvorefter turen fortsatte til fods op gennem dalen med Ditte og Per som lokale guider. På vejen stødte vi på de lokale beboere i Fosdalen – Dunkelfolket. Dunkelfolket er en lokal maske-teatergruppe, med masketekunstner Kirsten Gitz i spidsen. Deres tilstedeværelse i den smukke dal understregede dens mystik og seværdighed.

Det flade, åbne land foran Lien er næringsfattige arealer med en særligt dyreliv og vegetation.

Dunkelfolket overraskede os med deres tilstedeværelse i Fosdalen.

Per Hyttel fortalte om dalens nuværende tilstand, der viser sig at være opstået som resultat af en gammel fredning fra 1903, hvor dalen var et lysåbent overdrev. Dengang troede man, at hvis man bare undlod at ændre i naturens tilstand, ville den forblive i den stand man fredede den. Således forholder det sig dog ikke og i dag er dalen skovbeklædt, men stadig meget smuk.

På toppen af Fosdalen ved Leerup kirke stod vi på bussen igen og tog afsked med Ditte Svendsen og Per Hyttel. Vi fortsatte mod "Bakken" på toppen af Lien.

I forlængelse af Per Hyttels snak om forskellig pleje for tilstandsbevarelse, understregede Martin med Naturvejleder Svend Møllers ord; Vi har den natur vi ønsker eller skaber selv. Det er op til os, hvilken tilstand vi ønsker at vores natur skal have og hvad vi vil bruge den til.

Per Hyttel fortalte om den gamle frednings betydning for Fosdalens udseende i dag.

Fosdalen.

Udsigten fra Bakkegården ud over det flade land og havet.

Bag privatboligen "Bakken" på toppen af Lien, ventede os en storslået udsigt ud over det flade landskab foran indlandsskrænten. Skrænten har meget forskellig vegetation, og det er meget tydeligt at se forskel på den pleje der har været på Lien skrænter og på det flade forland foran Lien. De afgræssede områder er lysåbne og skræntens formationer ses tydeligt. Skrænten er meget kalkholdig og er et godt levested for bl.a. Storblomstret Kodriver og sjældne orkideer.

Vi fortsatte videre ind i Langdal Plantage. Mange gamle hedearealer omkring langdalen er tilplantet som det er tilfældet med Langdal plantage. Hans Borglykke der tidligere var skovridder i Hanherred Skovdistrikt fortalte om plantagens historie og nutid. Plantagen er anlagt i 1930, og rummer mange fortidsminder.

Udsigten fra Bakkegården ud over det flade land og havet.

Birkelse Hovedgård

Herregårdslandskabet og hovedgården i Birkelse var turens næste emne, og ved hjælp af Roberts beskrivelse så vi mange tegn på herregårdens udstrækning. Herregårdsmiljøets historie går næsten 800 år tilbage i tiden og har været ejet af flere klostre. Hovedbygningen er bygget i 1555 – 1697, men står nu som den blev ombygget efter brand i 1918.

Hovedgården har sandsynligvis haft et storslået barokt haveanlæg, som senere er blevet omlagt, og kun den gamle lindeallé er tilbage. I dag er gården privatejet, og den har været i den samme slægt i næsten 350 år. Et kulturmiljø som dette fortæller en meget væsentlig historie om livet på landet gennem mange år.

Aabybro

I udkanten af Aabybro kørte vi forbi en ny skovrejsning, der ligger helt op af byen. Den er blevet til på et privat initiativ og er støttet af kommunen og vandværket. Det forventes at skoven vil blive et attraktivt rekreativt område for Aabybros voksende antal indbyggere. For Aabybro er dette er godt tiltag idet byen ellers er omgivet af landbrugsjord, med et meget lille rekreativt potentiale.

Aage Toftegård, kommunalbestyrelsesmedlem og tidligere formand for Teknik og Miljø i Aabybro Kommune, kunne fortælle historien om skovens tilblivelse, og dele de erfaringer det tidligere Aabybro kommune fik med privat/offentligt projektsamarbejde. I forlængelse heraf spurgte Martin om man kunne forestille sig Jammerbugt Kommune tage planmæssige initiativer til nye skovrejsninger i fremtiden?

Hans Borglykke svarede med at foreslå et nyt skovrejsningsprojekt i Brovst, der har nogenlunde samme behov for et nærrekreativt område som Aabybro. Desuden er der god brugbar jord til formålet nord for byen.

Store Vildmose

Vildmosen, der var turens næste emne, er et Natura2000 område, og dermed en kommunal plejeforpligtigelse og desuden en forpligtigelse til at lave handleplaner. Mosen er en speciel naturtype der er dannet af mange lag døde sphagnumplanter, der bliver konserveret pga. surhed (lav pH) og fugtighed. Højmosen er levested for bl.a. Rosmarinlyng, Klokkelyng, Hedelyng og Tue-Kæruld.

Mosens tilstand er desværre truet og sænker sig år for år. Når vandets forsvinden fra mosens overflade kommer der ilt til mosens indre, og lag for lag forbrændes af jordens mikroorganismer. Når mosen drænes og forbrændes af mikroorganismene, så frigives store mængder CO², som er en drivhusgas. Den drænedede og opdyrkede mose frigiver hvert år CO² svarende til flere tusinde menneskers produktion af CO².

En forbedring af mosens tilstand og fremtid skal naturligvis ske i et samarbejde med de omkringliggende lodsejere.

Birkelse
Hovedgård

Martin viste mosens tykke, men letgennemtrængelige lag, ved at trykke en målestok langt ned i den uden besvær. Han fortalte desuden om mosens dannelse, vegetation og trusler.

Jesper Hansen kommenterer på dette, ved at indikere de økonomiske problemer der er i, at Natura2000 udpegningen pålægger kommunen at pleje og forbedre tilstanden i mosen. Der følger nemlig, som det ser ud lige nu, ikke nogen penge med pligten til at pleje.

Desuden spurgte Jesper Hansen om ikke man skal koncentrere sig om at bevare de eksisterende rester af højmose, frem for som Martin foreslog at genetablere hele den gamle højmose. Dels er det usikkert, om det kan lade sig gøre, dels vil det tage mange hundrede år. Der er trods alt fredet 1800 ha. Desuden skal man være opmærksom på, at opdyrkningen af mosen er et stykke kulturhistorie. Store områder i Store Vildmose er i dag landbrugsområde og for øvrigt også udlagt som sådan i amtets Regionplan. Det vil være urimeligt (og meget dyrt) at lave omfattende restriktioner over for landbrugserhvervet udover hvad der findes i miljølovgivningen. Dog kunne man jo bruge den kommende Natura 2000-idéfase i Store Vildmose til at overveje tiltag til at mindske randeffekterne af landbrugets dræning.

Højmosen har gennem mange år været opdyrket, og tørv har været gravet og brugt som brændsel. Centralgården, bygget i 1935, har været hjem for alle de midlertidige arbejdere i mosen. Ydermere blev 19 staldbygninger blev opført rundt omkring i mosen, der tjente som kvægstalde, opbevaring af afgrøder o. lign. Endnu i dag findes hele dette "fabriksanlæg". Centralgården har fået nyt liv som naturskole og økologisk efterskole, andre af gårdene tjener som boliger og landbrugsejendomme. På denne tur kørte vi til den nyligt restaurerede gård, Gård 18, som ved hjælp af private fondsmidler har fået nyt liv som udstillingsbygning. Her fik vi vores frokost og Christian Larsen fortalte om vildmosens historie, og arbejdet med at få en udstilling på benene.

Efter at have set lidt på mosens biologi og sidens dens moderne historie, gik turen videre til Aaby bjerg, hvor der er fundet spor efter mosens første møde med mennesket. Her ligger et langt bånd af trædesten, der menes at være lagt i jernalderen, så mosen kunne krydses uden at synke i.

Aaby bjerg er et privatejet fredet område, der har et stort plejebæhov. Det kunne være et oplagt levested for Hedepletvingen, og kommunen kunne udmærket tage et initiativ til en pleje der ville fremme Hedepletvingens levevilkår.

Toppen af Aaby Bjerg, hvor udsynet efterhånden er begrænset af opvoksede træer.

Christian Larsen
fortalte om Gård 18

Trædestenene ved Aaby Bjerg.

Martin så en spidssnudet frø i sumpen omkring trædestenene.

Diskussion

Martin lagde igen op til fælles diskussion med fokus på artsbevarelse, som har været et stort tema gennem alle tre ture. I hvor høj grad ønsker kommunen prioritere artsbevarelsen? I en sådan grad at emnet tilføres kommunens planstrategi?

Otto Kjær Larsen, teknisk udvalgsformand, startede diskussionen. Han påpeger at kommunen indenfor naturforvaltningen har fået en række "skal-opgaver" og en række "kan-opgaver". Skal opgaverne er mange og store, og kan være svære i sig selv at varetage. "Kan-opgaverne" er så mange at det kan være svært at vælge. Desuden er der som tidligere nævnt et ressourceproblem, idet alle de forvaltningsopgaver der er blevet et kommunalt ansvar, er kommet uden lovning om midler til at løse dem.

Otto gav udtryk for velvilje i forhold til artsbevarelse i kommunen, men ser frem til en god diskussion om prioritering blandt alle de interessante opgaver i både stor og lille skala.

Katrine Hahn svarede Otto, og er glad for denne flotte udmelding fra en kommunalpolitiker. Også hun er enig i, at prioritering er et vigtigt redskab lige nu. Og til det følger naturligvis en god faglig vurdering af, hvilke opgaver det er vigtigt at få løst hurtigt, og hvilke der kan vente lidt.

Mogens Gade følger op og påpeger, at det er vigtigt, at vi hurtigt når frem til de konkrete opgaver, så de kan få et omfang og en økonomi.

Dorte Ringgaard, teknik og miljø, tilføjer i forlængelse af ressource- og prioriteringssnakken, at vi også undervejs på turene har hørt om mange forskellige fondsmidler der gives til forskellige genopretningsprojekter. Det kan måske betale sig fra politisk hold at prioritere tid til fondssøgning for at indhente midler.

Martin Hesselsøe påpeger nogle problemer med alle de beskyttede områders rander, hvori der ikke ligger nogen påbud, men som vi har set det i mange tilfælde, kan være en trussel for det beskyttede område. Der kræves altså særlig politisk bevågenhed på de områder, som ikke er givet en beskyttelse.

Jesper Hansen giver Martin ret i, at vi skal huske al den natur der ikke er fredet eller på anden måde beskyttet. Den natur som vi dyrker og benytter på forskellig vis. Den del udgør en meget stor planmæssig udfordring i fremtiden.

Disse diskussioner forventes i en eller anden form at medvirke på seminaret d. 15/5.

Saltum Bjerge

På vej mod turens sidste stop, Jetsmark kirke, gik turen gennem den sidste af Jammerbugt Kommunes fem Natura2000 områder, Saltum Bjerge. Saltum Bjerge er et meget smukt bakket landskab, der kan være en smule overset. Området er ikke umiddelbart tilgængeligt for rekreativ brug.

Vi passerer på vejen enge langs Ryå, som er meget specielle, idet de er salte på trods af, at de ligger 15 km fra havet, og fra steder hvor man ellers ville forvente at finde salte strandenge. Her finder man foruden den typiske salttolerante vegetation også strandkaller og tydelige spor af salt på jorden. Et område som dette vil typisk få en god pleje med afgræsning.

Ole Larsen, LandboNord, kommenterer og påpeger at de fleste landmænd ikke vil lade deres kvæg græsse på mager og ugødsket jord, fordi de simpelthen ikke får nok næring. Derfor er det svært bare at indgå en pleje aftale med en landmand.

Blokhus

Efter Saltum Bjerge kørte bussen på kanten af de meget store sommerhusområder omkring Blokhus og Hune. Her kunne Axel Lange, teamleder i Byg, teknik og miljø, fortælle om det mangeårige planlægningsarbejde der har været omkring sommerhusområderne. Det gamle Pandrup Kommune har brugt mange ressourcer på at planlægge sommerhusområderne så naturen stadig kommer til sin ret. Der har fra starten været udstukket nogle retningslinier på sommerhusene; ingen huse på toppen af klitterne, alt byggeri fremstår i mørke farver og husenes vinkling ligger fast. Også fremtidig sommerhusplanlægning bør foregå i overensstemmelse med disse kriterier, og sørge for at landskabet fortsat er det dominerede.

Jetsmark Kirke

Michael Berg fortæller om kirkens berømte kalkmalerier.

Jetsmark Kirke

Turen afsluttedes med et kulturhistorisk input i Jetsmark Kirke, hvor sognepræst Michael Berg, fortalte om kirkens helt specielle kalkmalerier. Der er tale om meget velbevarede kalkmalerier lavet i 1474. Malerierne er udført i fire farver; grøn, rød, gul og sort. Farveintensiteten er aftaget med tiden, men er dog stærk endnu, og det giver fornemmelsen af hvor meget farve der har været på da de blev malet.

Jetsmark Kirke og denne historie om dansk middelalderkunst er et kulturmiljø som allerede er beskyttet, men hvis fortælleverdi kan udnyttes.

Efter besøget i Jetsmark Kirke afsluttede vi tur III, og dermed den sidste i række af tre workshops rundt i kommunen. Robert afsluttede ved at bede os tænke tilbage på den måde ruterne har været tilrettelagt på; lavlandet, højlandet og kysten. Vi bør fremover lade det være den måde vi opfatter det samlede landskab og dets indhold på for fremtiden. Som han konkluderede ganske lyrisk, så har vi været:

”I Vest, i midt og i øst – set lavt, højt og kyst”.

Robert udtrykte som mange andre har gjort det, store forventninger til det afsluttende seminar, hvor alle vores indtryk skal samles og formuleres til strategi og vision.

